

Az Országos Szlovák Önkormányzat 2020. évi díjazottai

Hagyományosan minden év július elején rendezik meg a *Szlovákok Napját*, mindig más-más településen. Az idei nagyrendezvény azonban nyáron elmaradt. Őszel-télen sem lett jobb a járványhelyzet, de az országos önkormányzat döntött a kitüntetettekről.

Lami István-díjat kapott Csasztvan András és a Tessedik Néptáncgyüttes

Csasztvan András, a Cervinus Teátrum igazgatója

1959. szeptember 12-én született Szarvason. Szlovák családból származik. Nős, felesége Csasztvanné Vass Edit tanítónő. Két gyermekük van, András néptáncoktató, a családjával Budapesten él, Zsuzsanna pedig a budapesti Duna táncgyüttesben dolgozik.

A kitüntetett 1983-ban a Vajda Péter Művelődési Központ népművelési szakreferense volt, 2000-től az igazgatója. Az ő kezdeményezésére vezették be a néptáncoktatást a szarvasi Művészeti Általános Iskolában. Kezdeményezője és szervezője volt gyerek szólótáncosok fesztiváljának, ami később az Oktatási Minisztérium országos tanulmányi versenye lett. 1986 óta művészeti vezetője, később vezetője a szarvasi *Tessedik Táncgyüttes*nek. Megszervezte a *Sköcök gyerekegyüttest*, amely Magyarország-szerte ismertté vált. Egyik alapítója a Békés Megyei Néptánc Szövetségnek, 2016-ig az Örökség Népművészeti Egyesületnek. 2003-ban a szlovák színház kezdeményezője volt. 1996 óta a Szarvasi Hagyományörző Közhasznú Alapítvány elnöke. 2016-tól a Magyarországi Nemzetiségi Színházi Szövetség elnöke. A Szarvasi Hagyományörző Közhasznú Alapítvány elnökeként, amely a táncgyüttest működteti, koordinálja a gyűjtőmunkát, és a szarvasi értéktárba került anyagok szisztematikus feldolgozását, valamint az oktatófilmet a maglódi táncokról és a nyírségi tirkántáncokról, a szarvasi gasztronómiát, a szarvasi jeles napokhoz és ünnephez kapcsolódó szokásokat és a szarvasi házak építészeti kultúráját. A nemzetközi pásztor- és dudástalálkozó főszervezője. A szlovák-magyar kultúra egymásra hatását kutatja a Kárpát-medencében a tánc, zene és szokások területén.

Koreográfiái: Aradi tizenhármak, Csíksomlyói búcsú, Pünkösdi, Katonák búcsúja, aratóünnep, Szlovák lakodalom, a nem mindennapi néprajzi előadás és a Drótos Jankó táncos mese.

A Tessedik Táncgyüttes,

melynek vezetője volt, 2002-ben megkapta a Békés megyéért kitüntetést, 2008-ban a Kisebbségekért díjat és 2011-ben a megyei Prima díjat. A néptánc-

együttesek minősítési rendszerében ez a csoport hétszer ért el kiváló minősítést. 2016-ban bekerült a megyei értéktárba.

„Za našu národnost” – Nemzetiségünkért díjat kapott

Aszódi Csaba András

Anyai nagymamája tanította meg neki az ecseri szlovák hagyományokat és a helyi szlovák nyelvjárás alapjait. 2000-ben a fiatalokat az *Ecseri Zöldkorszorú (Zelený Veniec)* Hagyományörző Körben fogta össze. A vezetése alatt feltérképezték, összegyűjtötték, ápolják és felújítják a helyi szokásokat, táncokat, énekeket, sőt új hagyományokat is teremtenek. A négy csoportból álló egyesület neve már nemcsak a magyarországi szlovákok körében ismert, hanem a határainkon túl is. A kitüntetett kezdeményezésére 2002-ben a régi temetőből az újabbá vitték a síremlékeket, és egy emlékhelyet hoztak létre, ahol azóta évente, mindenszentekkor feldíszítik a szimbolikus sírokat, és megemlékeznek a szlovák ősről. (Ennek mintájára jött létre egy park a kétsopronyi temetőben is.)

Néhány rendezvény, esemény a teljesség igénye nélkül: Aszódi Csaba András nem csak a táncgyüttes tagjaként vesz részt a helyi *Grassalkovich Napokon*, de ő a rendezvény moderátora is, sőt a meghívott vendégekkel, fellépőkkel is ő foglalkozik. Sosem fárad el, a mai napig újabb és újabb rendezvények kezdeményezője kortársaival együtt. Általa szervezett rendezvény például a *Sladká sobota* (Édes szombat),

amely az ecseri sütemények napja, ahol az idősebbek a helyi iskola konyhájában a fiatalokkal együtt készítik el a híres ecseri süteményeket, kalácsokat.

Aszódi Csaba András védőszárnyai alatt jött létre a *néprajzi gyűjtemény* (2006), ahol nemcsak a tárgyi kultúra bemutatása kapott helyet, hanem a közösségi tevékenységek is. A „búdká-”, a *kápolnaszentelés* (2007) alkalmával nemcsak a szlovák ősökre emlékeztek, de a jövőért is imádkoztak. Ugyanebben az évben Harazin Piroskával kiadta a *Hajdani Ecser - Starodávny Ečer* című kétnyelvű kötetet. Vasárnap délutánonként az összegyűjtött korabeli fotográfiákból tartottak diavetítést a régi kultúrházban. Felélesztették a *Nagypénteki mosdás* hagyományát a Szerelem patakban (2012), és a ma már világhírű ecseri lakodalmas tiszteletére a falu közepén szobrot állítottak, mely egy táncospárt ábrázol.

András nem csak szülőfalujának, de a Pest környéki szlovák élet motorja is lett. 2005-ben megalapította és hosszú évekig vezette a *Dolina Pest Környéki Szlovákok Regionális Egyesületét*. Ez a szervezet húsz Pest megyei szlovák települést fog össze. Az ő kezdeményezésére adta ki az egyesület *Király Katalinnal* a Nagyanyáink konyhájából – *Takto varila starká* című szlovák receptgyűjteményt, melynek, a nagy érdeklődésre való tekintettel, most készül a harmadik kiadása. Néhány táncosával egyes ételeket meg is főztek, s ezek a közös főzések a Magyar Televízióknak köszönhetően a Domovina adásaiban voltak láthatóak (2017-2018). *Lukics Gáborral* közös kiadványa, a „Völgyeink gyöngyei” „*Klenoty našej DOLINY*” képekkel illusztrált kétnyelvű könyv Pest Megye szlovák településeiről.

Agárdi András

1957 május 5-én született Vácott. 1977-ben érettségizett gépészeti szakiskolában. Nős, két gyermeke, négy unokája van. Egész életét Ósagárdon töltötte, ahol a mai napig hallható a gyönyörű, archaikus szlovák nyelv. Ő maga is szlovák családba született. Kivételesen erős az érzelmi kötődése a szlovák gyökereihez: 1994-ben megalapította a helyi szlovák önkormányzatot és polgármester lett, és ezt a választott tisztséget már hetedik alkalommal tölti be. 1998-2010 között a helyi szlovák önkormányzat elnöke volt, 2010 óta pedig alelnöke. 1998-2010 között az Országos Szlovák Önkormányzat képviselője volt. 2010 óta már harmadszor lett tagja a Nógrád Megyei Szlovák Nemzetiségi Önkormányzatnak. Elnöke a Magyarországi Szlovákok Szövetsége Ellenőrző Bizottságának, és tagja a Nógrád-Hevesi Szlovákok Egyesületének. Hosszú évekig vezetője volt és aktívan részt vett a helyi szlovák hagyományörző csoport életében. Munkásságát többször is elismerték: Nemzetiségekért – a Nógrád Megyei Önkormányzat kitüntetéssel, Hugyecz Anna Emlékére – a Regionális Szlovák Nap alapítójának díjjal, a Nógrád-Hevesi Szlovákok Egyesülete, a Salgótarjáni Szlovák Nemzetiségi Önkormányzat és a Nógrád Megyei Szlovák Önkormányzat díjával.

1994-ben baráti kapcsolatot kezdeményezett a szlovákiai Jasenie településsel, és ennek a kivételesen erős kapcsolatnak nagyon kedvező hatása van az informális, családi kapcsolatok elmélyítésére a szlovák barátokkal. Hosszú évek óta a helyi evangélikus gyülekezet kántora, és kiemelten fontos számára a helyi nemzetiségi óvoda működése.

A magyarországi szlovákok nemzetiségi rádió- és televízióadásai:

• DOMOVINA

A szlovák magazin *Naša obrazovka* néven 1983. szeptember 20-án volt először látható, első szerkesztő-riportere *Fuzik János* volt. A műsor havonta egyszer jelentkezett, tizenöt percben. A célja többértű volt, egyrészt szólnia kellett a hazai szlováksághoz, ám a többségi magyar lakosság felé is közvetítenie kellett nemcsak a hazai szlovák, hanem az egyetemes szlovák kultúrát is. Szlovákia, az anyaország és a világ más részein élő szlováksága felé is tolmácsolni akarta a magyarországi szlovák népesség értékeit, kultúráját, hagyományait, távlati terveit. A magazin alkotógárdája a kezdetektől arra vállalkozott, hogy „legerősebb várunk”, a szlovák nyelv bátyáin megteremtse a hazai szlovák dokumentumfilmzés alapjait. Igazi, filmes korszakot élhettek meg az első alkotók, hiszen a maival ellentétben, az anyagok még celluloidszalagra készültek.

A „*Naša obrazovka*” stábja az otthonok szívesen látott vendége volt. Riporterei, szerkesztője legnagyobb gondja, éppen a bőség zavara volt – és hála Istennek, ma is az! –, hiszen zavarba ejtően sok megörökítésre méltó téma volt, és van a hazai szlovák kultúra tárházában. Szén- és mészegetők, drótostótok, templomépítők, írók, költők, életüket a néprajznak, néptáncnak szentelők, festők, operaénekesek, színészek, kiugró tehetségű diákok, a csabai kolbász mesterei, pásztorok és tanítók, a lélek pásztorai, a betlehemezők – a sor végeérhetetlen. A szlovák szerkesztőség dokumentumfilmjeiben már az 1989-es politikai rendszerváltozást megelőző időszakban

sok, addig „fehér foltnak” számító történelmi-politikai kérdést feldolgozott, mint pl. a csehszlovák-magyar lakosságcsere, az 1956-os események stb. A műsor történetében nagy előrelépés volt, hogy 1992 decemberétől a televízió szlovák szerkesztőcsapata háromfősre bővült (Fuzik János, *Antala Zsuzsa*, *Király Katalin*), és 1993 januárjától a műsorok magyar felirattal készülnek, s ennek köszönhetően a magyar nézők körében emelkedett a nézettség. A korábban kéthetente jelentkező magazin már hétről hétre várta a nézőit. 1997-től a magazin új arculattal és új névvel került adásba, a „Naša obrazovka” „Domovina”-ra változott. A műsor több évtizedes fennállása bizonyítja, milyen nagy szükség van hazánkban mozgóképes nemzetiségi fórumra, hogy az adott nemzetiség életét ne csak dokumentálja, hanem – esetünkben – a szlovák kultúra, nyelv és identitástudat továbbélésének is eszköze legyen.” Felelős szerkesztője *Antala Zsuzsa*, szerkesztő-műsorvezetői: *Klausz Karola* és *Bencsik János*.

• Rádió – Szlovák nemzetiségi műsor

A Magyar Rádió szlovák nyelvű adása 1974. április 1-jétől szól a hallgatókhoz, a kezdeti félórás műsor 1993 júliusától, a nemzetiségi törvény hatályba lépését követően napi két órára bővült, 18.00-20.00 óra között hallható. A nemzetiségi adón (mr4), valamint a www.mediaklikk.hu-n érhető el. A műsort jelenleg hárman készítik: *Iveta Hruboňová*, *Makai Ildikó* és *Dózsa Zenta*. A hét minden napján jelentkező magazinműsor elsősorban a hazai szlovákság életéről, kulturális eseményeiről számol be hírekkel, riport-összeállításokkal. A magyarországi szlovákok az ország különböző részein, szórványban élnek, így ahogyan szűkös lehetőségeik engedik, sokat

utaznak, hogy a legkisebb és a legtávolibb szlovák kisközösség gondjairól, örömeiről is tájékoztathassák a hallgatóságot. Fő célkitűzéseik között szerepel a hazai szlovákok identitásának megőrzése, anyanyelvének ápolása, anyanyelvén történő hiteles tájékoztatása, a nyelvjárás és a néphagyományok felkutatása, dokumentálása, archiválása. Emellett fontosnak tartják, hogy műsoraikkal minden nemzetiséget megszólítsanak, és a jelenkori szlovák könyvnyűzenét is megismertessék.

A műsor egyebek mellett azért is bír nagy jelentőséggel, mivel az észak-magyarországi régiót kivéve a szlovákiai rádió- és tévéadások vételére a mai napig nincs lehetőség a szlovákok által legsűrűbben lakott területeken. Céljuk továbbá, hogy műsoraikkal portrék formájában bemutassák a hazai, valamint a külhoni szlovákság jeles személyiségeit. Hetente állandó tematikus rovatokkal jelentkezők: hétfőn az aktualitások, riportok után mesejáték, szerdán a Női magazin, pénteken rádiójáték, szombaton pedig a Vallási műsor jelentkezik, immár huszonhét éve, amit *Makai Ildikó* kezdett el és jelenleg felváltva szerkeszti *Iveta Hruboňová*-val. Az időszakos információk mellett a már említettek túl kabarejletek és kincset érő archív felvételek is hallhatók az adásban. A Szlovák Rádióval kötött csereegyezmény és a most már RTVS-sel kialakult jó kapcsolat lehetővé teszi, hogy Szlovákiában is készíthessenek anyagokat, beszédtechnika órákon, rádiójáték- és zenei fesztiválokon vegyenek részt, melyekre azonban ritkán jutnak el pénzügyi okok miatt. A rádió költségvetése továbbra is nagyon szűkös, állandó gondot jelent a túlterheltség, viták vannak a létszám és a bérek miatt. (*A rádióadással kapcsolatos információkat Makai Ildikó szolgáltatta.*)

Olvassa a BARÁTSÁG-ot!

Fizessen elő most 2021-re!

Éves előfizetési díj: 3000 Ft (1800 Ft + 1200 Ft postaköltség), félévre: 1500 Ft

A folyóirat előfizethető átutalással:

az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége főszámlája,
Barátság folyóirat alszámláján, OTP Bank: 11743057-26413457

e-mail címeink: baratsag@upcmail.hu, eva.mayer@nemzetisegek.hu

honlapunk: <http://nemzetisegek.hu>

Várjuk könyvtárak, iskolák, kisebbségi önkormányzatok, egyesületek, baráti körök jelentkezését!